

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASININ RƏYASƏT HEYƏTİ
Q Ə R A R

№ 11/25

Bakı şəhəri

27 iyun 2019-cu il

Akademik İsa Həbibbəylinin
70 illik yubileyi haqqında

2019-cu ilin oktyabr ayının 16-da görkəmli ədəbiyyatşünas alim, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi, akademik İsa Əkbər oğlu Həbibbəylinin 70 yaşı tamam olur.

Akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan elmi-ədəbi və ictimai fikrinin inkişafında müstəsna xidmətlər göstərmiş, səmərəli elmi axtarışları ilə humanitar və ictimai elmin inkişafına sanballı töhfələr vermiş görkəmli alimlərdəndir. O, 1971-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Naxçıvan filialının (hazırda Naxçıvan Dövlət Universiteti) Azərbaycan dili və ədəbiyyatı ixtisasını fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Ali məktəb illərində Tələbə Elmi Cəmiyyətinin sədri olmuş, Bakıda, Naxçıvanda və Tbilisidə tələbə elmi konfranslarında maraqlı məruzələrlə çıxış etmiş, dövrü mətbuatda ilk elmi məqalələri və şeirləri çap olunmuşdur.

İsa Həbibbəyli Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Dissertasiya Şurasında 1980-ci ildə "XX əsrin əvvəlləri Azərbaycan romantik lirikasının sənətkarlıq xüsusiyyətləri" mövzusunda namizədlik, 1996-cı ildə "Cəlil Məmmədquluzadə: mühiti və müasirləri" mövzusunda doktorluq dissertasiyalarını müdafiə etmiş, 1997-ci ildə professor elmi adını almışdır. 2001-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 2003-cü ildə həqiqi üzvü seçilmişdir.

Müxtəlif problemlərə həsr olunmuş 12 monoqrafik tədqiqatın, 1 dərsliyin, 2 dərs vəsaitinin, 2000-dən çox elmi məqalənin, 27 broşüranın müəllifi, 46 kitabın tərtibçisi, çoxsaylı kitabların redaktoru və elmi məsləhətçisi olan alimin ABŞ, Çin, Rusiya, Almaniya, Fransa, Türkiyə, Polşa, Macarıstan, Bolqarıstan, İran, İraq, Ukrayna, Monqolustan, Qazaxıstan, Özbəkistan, Cənubi Koreya, Litva, Şimali Kipr, Gürcüstan, Türkmənistan və başqa ölkələrdə kitabları və məqalələri nəşr edilmişdir. O, beynəlxalq səviyyəli qurultay, simpozium,

konfranslarda aktual mövzularda məruzələrlə çıxış edərək Azərbaycan elmini yüksək səviyyədə təmsil etmişdir.

Naxçıvan Dövlət Universitetinin rektoru vəzifəsində çalışdığı illərdə (1996-2013) apardığı səmərəli elmi-təşkilati işlərin sayəsində bu ali təhsil ocağı ölkənin ən qabaqcıl universitetlərindən birinə çevrilmiş, dünyada tanınmışdır.

Akademik İsa Həbibbəyli 2013-cü ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti seçilmişdir. Həmin ildən AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru vəzifəsində çalışır.

Tanınmış alim "AMEA-nın Humanitar Elmlər Bölməsinin "Filologiya və sənətsünaslıq" (keçmiş "Xəbərlər"), Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun "Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı" (keçmiş "Ədəbiyyat məcmuəsi"), "Poetika.izm", "Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq" (keçmiş "Ədəbi əlaqələr") jurnallarının baş redaktorudur.

Akademik İsa Həbibbəylinin çoxillik elmi tədqiqatları ədəbiyyatşünaslıq elminin bütün əsas istiqamətlərini əhatə edir. Ədəbi tənqid, müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq, hətta folklorşünaslıq, mühacirət ədəbiyyatı üzrə də tədqiqatlar aparan, məqalələr çap etdirən, məruzələr edən İsa Həbibbəyli, əsasən, iki istiqamətdə: ədəbiyyat nəzəriyyəsi və ədəbiyyat tarixi üzrə daha ardıcıl şəkildə məşğul olmuş, mühüm elmi nəticələr əldə etmişdir. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi sahəsində o, Azərbaycan romantik lirikasının poetikası, janr və üslub xüsusiyyətlərinə dair qiymətli tədqiqatların, "Romantik lirikanın imkanları" monoqrafiyasının və məqalələrin müəllifidir. Akademik İsa Həbibbəylinin ədəbi cərəyanlara həsr edilmiş tədqiqatları bu sahənin yenidən tədqiq edilib öyrənilməsinə mühüm elmi töhfədir. İsa Həbibbəyli satiranın ədəbi növlərdən biri olduğunu nəzəri cəhətdən əsaslandırılmış, bu ədəbi növün özünəməxsus janrlarını müəyyən etmişdir. Azərbaycan ədəbiyyatşünaslıq elmində ilk dəfə olaraq Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin dövrləşdirilməsi konsepsiyasının işlənilib hazırlanması və özünün müəyyən etdiyi meyarlar əsasında milli ədəbiyyat tarixinin inkişaf mərhələlərinin müəyyənləşdirilməsi problemini həll etmişdir. Akademik Məmməd Cəfər Cəfərovun elmi-nəzəri irsinin öyrənilməsi sahəsində də İsa Həbibbəylinin tədqiqatları özünəməxsus yer tutur. O, Məmməd Cəfər Cəfərovun naməlum bədii əsərlərini aşkar edib nəşr etdirmişdir. Uzun illər Naxçıvan Dövlət Universitetində "Ədəbiyyat nəzəriyyəsi" fənnindən dərs demiş İsa Həbibbəyli, "Ədəbiyyat nəzəriyyəsi" adlı dərs vəsaitini də hazırlayıb nəşr etdirmişdir.

Akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin demək olar ki, bütün dövrlərinə və mərhələlərinə dair araşdırmalar aparmışdır. Onun Nizami Gəncəvi, Şəms Təbrizi, İmadəddin Nəsimi, Məhəmməd Füzuli, Saib Təbrizi, Molla Pənah Vaqif, Mirzə Fətəli Axundzadə, Məhəmməd Tağı Sidqi, Nəriman Nərimanov, Hüseyn Cavid, Firudin bəy Köçərli,

Səməd Vurğun, Məhəmmədhüseyn Şəhriyar, Bəxtiyar Vahabzadə, Məmməd Araz, Anar, Elçin, Sabir Rüstəmxanlı, Rəşad Məcid və başqaları haqqındakı tədqiqatları, kitabları və məqalələri adları qeyd olunan sənətkarların həyatı və yaradıcılığının mühüm problemlərinin aydınlaşdırılmasına, şərhinə və təqdiminə həsr edilmiş əhəmiyyətli elmi əsərlərdir. Bununla belə, İsa Həbibbəylinin Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinə həsr olunmuş araşdırmalarında XIX-XXI əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı məsələlərinin, bu dövrlərin görkəmli ədəbi simalarının xidmətlərinin tədqiqi xüsusi yer tutur. Akademik İsa Həbibbəyli görkəmli Azərbaycan yazıçısı Cəlil Məmmədquluzadənin həyatı, yaradıcılığı, müasirlərinin və mollanəsreddinçi ədəbiyyatın əsas tədqiqatçılarından biri hesab olunur. Onun “Cəlil Məmmədquluzadə: mühiti və müasirləri” monoqrafiyası sanballı ədəbiyyatşünaslıq əsəri kimi qəbul olunur. O, Cəlil Məmmədquluzadənin naməlum dram əsərlərini, felyetonlarını, məqalələrini, şeirlərini və məktublarını ilk dəfə üzə çıxarıb çap etdirmiş, elmi dövriyyəyə gətirmişdir. Mirzə Cəlil Məmmədquluzadənin nəsil səcərəsini yazıb hazırlayan İsa Həbibbəyli yazıçının Fransada, Polşada və İranda yaşayıb-yaradan nəslinin davamçılarını axtarıb tapmış, onlarla əlaqələr qurmuşdur.

Akademik İsa Həbibbəyli Cəlil Məmmədquluzadənin “Əsərləri”ni dörd cildə müqəddimə və şərhlərlə birlikdə çapa hazırlayıb nəşr etdirmişdir. İsa Həbibbəylinin şəxsi təşəbbüsü və müqəddimələri ilə Cəlil Məmmədquluzadənin əsərləri Rusiyada, Misirdə, Pakistanda, Macarıstanda, Özbəkistanda, Gürcüstanda, Litvada, Bolqarıstanda və Tacikistada kitab halında nəşr olunmuşdur. İsa Həbibbəyli “Molla Nəsreddin” ədəbi məktəbi və mollanəsreddinçilik təlimi haqqında, ayrı-ayrı mollanəsreddinçilərə dair sanballı tədqiqatlar aparmış, kitablar və məqalələr nəşr etdirmişdir. O, eyni zamanda Məhəmməd ağa Şahtaxtılı, Eynəli bəy Sultanov, Məmməd Səid Ordubadi, Məhəmməd Tağı Sidqinin naməlum əsərlərini aşkara çıxarıb kitab halında ictimaiyyətə çatdırmışdır.

Akademik İsa Həbibbəylinin elmi yaradıcılığının və ictimai fəaliyyətinin əsas mahiyyətini azərbaycançılıq və milli dövlətçilik təlimi təşkil edir. Ulu öndər Heydər Əliyev haqqında qələmə aldığı “Heydər Əliyevin həyatı və fəaliyyətinin Naxçıvan dövründə Naxçıvan Dövlət Universiteti” (1998), “Heydər Əliyev və Naxçıvan Dövlət Universiteti” (2002), “Heydər Əliyev dövlətçilik təlimi və müasir dövr” (2013), “Ədəbiyyatda Heydər Əliyev obrazı: tarixi gerçəklikdən ideala” (2018, 2 cildə, kollektiv) kitabları onu elmi-ədəbi mühitdə Heydər Əliyev məktəbi ideallarının ləyaqətli davamçılarından biri kimi xarakterizə edir. İsa Həbibbəylinin “Azərbaycançılıq konsepsiyası” adlı məqaləsində müstəqil dövlətçilik və ümummilli ideologiya məsələləri nəzəri cəhətdən əsaslı şəkildə şərh olunmuşdur.

Akademik İsa Həbibbəylinin çoxşaxəli yaradıcılığında Naxçıvan mövzusu da özünəməxsus yer tutur. Alimin “Əsrin dördüdə biri” (1992), “Naxçıvan Dövlət Universitetinin

yetirmələri” (1992), “Araz üstə Universitet” (1996), “Yusif Məmmədəliyev adına Naxçıvan Dövlət Universiteti” (2000), “Mustafa Kamal Atatürk və Naxçıvan” (2006), “İntibahın 15 ili” (2010) və s. kitablarında, eləcə də irihəcmli “Nuhçıxandan Naxçıvana” (2015), “Naxçıvan xalçaçılığı: ənənə və müasirlik” (2017), “Duzdağ mozaikası” (2017) monoqrafik araşdırmalarında çağdaş dövrün hərtərəfli “Naxçıvannamə” epopeyası yaradılmışdır. Görkəmli alim, eyni zamanda, üç cildde hazırlanmış “Naxçıvan tarixi”nin (2013-2015) həmmüəllifi və elmi redaktorlarından biridir.

Alimin “Azərbaycan ədəbiyyatı: dövrləşmə konsepsiyası və inkişaf mərhələləri” adlı fundamental araşdırması nəzəriyyəçi təfəkkürü ilə yazılmış tədqiqat işi kimi bu aktual problemi ilk dəfə sistemli şəkildə təqdim etməyə xidmət edir. Bu konsepsiya universal xarakterə malik olmaqla, təkcə ədəbiyyatşünaslıq elmi üçün deyil, eyni zamanda, humanitar və ictimai elmlərin başqa sahələri üçün də yararlı olub, bu elmlərin daha konseptual şəkildə öyrənilməsi üçün münbit zəmin yaradır.

Akademik İsa Həbibbəylinin rəhbərliyi ilə “Azərbaycan ədəbiyyat tarixi” on cildliyinin birinci cildi, “Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı” iki cildliyi, “Ədəbi proses” elmi müşavirəsinin materialları beş cildde çap edilib oxuculara çatdırılmış, “Molla Nəsrəddin” ensiklopediyası, “Gülüş antologiyası” hazırlanmışdır.

Tanınmış ədəbiyyatşünas alim, bacarıqlı elm təşkilatçısı İsa Həbibbəyli 7 elmlər doktoru və 39 fəlsəfə doktorunun elmi rəhbəri olmuşdur.

Akademik İsa Həbibbəyli Birləşmiş Millətlər Təşkilatı yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının həqiqi üzvü, Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumunun müxbir üzvü, Cənubi Rusiya Universitetinin fəxri doktorudur. Almaniyada nəşr edilən “Mədəniyyət”, Türkiyədə çap olunan “Qardaş qələmlər”, Moskvada çıxan “Beynəlxalq elmi jurnal” nəşrlərinin redaksiya heyətinin üzvüdür.

Akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın vitse-prezidenti olaraq son illər AMEA-da ictimai-humanitar elm sahələrinin inkişafında, bu sahədə elmi prioritetlərin müəyyənləşməsində və həyata keçirilməsində, azərbaycançılıq ideyasının əsas elmi meyara çevrilməsində, müvafiq elmi müəssisələrin strukturunun təkmilləşdirilməsində və yeni struktur bölmələrin yaradılmasında, elmi-təşkilati işlərin yeni meyarlar əsasında qurulmasında, yüksəkixtisaslı elmi nəsilərin yetişdirilməsi sahəsində mühüm xidmətlər göstərmişdir. Onun təşəbbüsü və söyləri nəticəsində Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda zəruri struktur islahatları aparılmış, yeni elmi tədqiqat şöbələri, sektorlar və mərkəzlər, “Ədəbiyyatşünaslıq, plus” Yaradıcılıq Birliyi yaradılmış, ədəbiyyatşünaslıq elminin sistemli şəkildə və yeni təfəkkür əsasında inkişaf etdirilməsi sahəsində mühüm addımlar atılmışdır.

Elm və təhsil normativ hüquqi bazasının formalaşdırılmasında, bu sahədə hüquqi münasibətləri tənzimləyən mühüm dövlət sənədlərinin, o cümlədən “Elm haqqında”, “Məktəbəqədər təhsil haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Ümumi təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunlarının, “AMEA-nın Nizamnaməsi”nin hazırlanması və qəbul edilməsində akademik İsa Həbibbəylinin böyük xidmətləri vardır.

Alimin çoxcəhətli fəaliyyəti ölkə rəhbərliyi tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, o, “Əməkdar elm xadimi” fəxri adına, “Şöhrət” və “Şərəf” ordenlərinə layiq görülmüşdür. İsa Həbibbəyli, həmçinin “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 100 illiyi”, “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi” medalları ilə təltif edilmiş, Mahmud Kaşqari adına Beynəlxalq Fondun “Mahmud Kaşqari”, TÜRKSOY-un “Molla Pənah Vaqif”, Qazaxıstan Respublikasının “Qazaxıstan Respublikasının müstəqilliyinin 25 illiyi”, Qazaxıstan Milli Universitetinin “Əl Fərabî” medalları, Beynəlxalq Türk Akademiyasının gümüş medalı, İran İslam Respublikasının Təbriz Universitetinin “Məhəmməd Hüseyin Şəhriyar” medalına, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Rəsul Rza mükafatına layiq görülmüşdür.

Akademik İsa Həbibbəyli Oksford Universitetinin “Elmdə ad” mükafatının və “Beynəlxalq Sokrat mükafatı”nın laureatıdır. Türkiyə Dil Qurumu tərəfindən “Türk dünyasına xidmət” diplomu, Rusiya Elmlər Akademiyası tərəfindən “Derjavin” mükafatı, həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin fəxri fərmanları ilə təltif olunmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin (1997-2005), III (2005-ci il), IV (2010-cu il) və V (2015-ci il) çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Elm və təhsil komitəsinin sədridir.

Respublikanın ictimai-siyasi və elmi-mədəni həyatında yaxından iştirak edən akademik İsa Həbibbəyli ölkəmizdə azərbaycançılıq ideallarının və milli ziyalılığın daha da inkişaf etdirilməsi yollarında ardıcıl olaraq məsuliyyət hissi ilə çalışmaqda davam edir.

Akademik İsa Həbibbəylinin səmərəli elmi, elmi-təşkilati, pedaqoji və ictimai fəaliyyətini nəzərə alaraq və anadan olmasının 70 illik yubileyi ilə əlaqədar Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti **QƏRARA ALIR:**

1. Çoxillik və səmərəli elmi, elmi-təşkilati ictimai fəaliyyəti nəzərə alınaraq, akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın Fəxri fərmanı ilə təltif olunsun.
2. Akademik İsa Həbibbəylinin təltif edilməsi ilə bağlı müvafiq dövlət orqanları qarşısında vəsatət qaldırılsın.
3. AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasına (tibb üzrə fəlsəfə doktoru Leyla İmanova) və “Elm” Nəşriyyatına (Səbuhi Qəhrəmanov) tapşırılsın ki, akademik İsa Həbibbəylinin elmi əsərlərinin biblioqrafiyasının hazırlanması və nəşri təmin edilsin.

4. AMEA-nın Humanitar Elmlər Bölməsinə (akademik Teymur Kərimli), AMEA-nın İctimai Elmlər Bölməsinə (akademik Nərgiz Axundova) və AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Mətbuat və informasiya idarəsinə (Zülfüqar Fərzəliyev) tapşırılsın ki, akademik İsa Həbibbəylinin həyat və yaradıcılığına dair materiallar KİV-də işıqlandırılınsın.
5. AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasına tapşırılsın:
 - 5.1. Elektron məlumat bazasında akademik İsa Həbibbəylinin səhifəsi yaradılsın;
 - 5.2. AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında akademik İsa Həbibbəylinin əsərlərinin sərgisi təşkil edilsin.
6. Qərarın icrasına nəzarət AMEA-nın vitse-prezidenti akademik İbrahim Quliyevə həvalə edilsin.

AMEA-nın prezidenti

AMEA-nın akademik-katibi

akademik Akiif Əliyev

AMEA-nın müxbir üzvü
Əminəğa Sadıqov

